

בכל הזמנים

בכל הזמנים וככל הדורות אנהנו רואים, בדור שהוא מלא פרצות, הפרצות עוברות על פני כל חוגו המוסרי לכל צדדיו. דור שוכח אלוה הוא גם כן דור סורר ומורה, זולל וסובא. מראש מקדם עת ונח ישראל את צור מעו, הנה מעבר מזה "זכחי אדם עגלים ישקון" (הושע יג, ב), "יצמדו לאילילים" ו"ישכחו אל מושיעם" (על פי תהלים קו, כח; כא), ומעבר מזה "זנות וזין ותירוש יקח לב" (הושע ד, יא), "וגנב יבוא פשט גרוד בחוץ" (הושע ו, א); פה נשים מבכות את התמוד' (על פי יחזקאל ה, יד), ושם "כל אח עקוב יעקב, וכל רע רכיל יהלך" (ירמיהו ט, ג). וזה הקו, עובר הוא גם על פני התולדה שלנו גם כן בגלות. מנור הוא הדור הזה, שובב הוא, פראי הוא אבל גם נעלה ונשא, - נוציא מן החשבון את היחידים הגסים שלקחו להם את דוח הפרצים למסנה לעולל על ידו עלילות של גול וחמס וכל נכלה, - נמצא כי מעבר מזה 'חוצפא ישגא, אין הבן מתביש מאביו, נערים פני זקנים ילבינו' (על פי סוטה מט, ב), וילעמת זה - רגשי החסד, הישר, המשפט והחמלה עולים ומתגברים, הכח המרעי והאידיאלי פורץ ועולה. חלק גדול מהדור הצעיר איננו חש כל כבוד לכל מה שהרגל, לא מפני שאפלה נפשו, לא מפני שנשפל מאותו הגבול שהחק והמשפט עומדים עליו ברעה ההמונית הרגילה, כי אם מפני שעלה עד המקום, שלפי אותו הצביון שהרגל בו עד כה שיביט על ידו על החק והמשפט, על המסרת והאמונה בכלל, על כל טהור וקרוש, על כל אמת גדולה נצחית ואלהית אשר במשגים, מפני מעוט העבודה בחלמודם של יסודי הרגש והרעת שבמרחב התורה, - 'הועם זהב ושנא הפתם הטוב' (על פי איכה ד, א), עד שנדמה לו שהכל הוא שפל הרבה מערכו. הוא נתגדל ועלה בפעם אחת, הצרות מרקוהו, שספווהו, נתנו לו לב-מתנה ומח הוגה, מתדש, ועף, ולא יוכל לעמד בשפל. פנפים עשה לו רוחו ובמרומים ימריא, ושם לא נתנו לו צרין את חפצו. מעל ירושלים דלמטה התרבה והשוממה המשפלת עד שאול תחתיה התעלה, ולירושלים שלמעלה לא יוכל להכנס, כי אין הקדוש ברוך הוא נכנס בירושלים שלמעלה עד שיכנס בירושלים שלמטה' (על פי תענית ה, א). "מקדש מלך עיר מלזכה, קומי צאי מתוך ההפכה, רב לך שבת בעמק הבכא", "התעוררי התעוררי כי בא אורך קומי אורי, עורי עורי שיר דברי, כבוד ד' עליך נגלה" (מתוך המיוט לכה דודי).

הרי קודם גמנו 6 ע"י
לאורך הצוחא,
שמענו בזונו
מה הגבוהה?
מה השינוי?

2. האילו גמנו (נסיון)
הרי מאסין את הרוח?

3. מיוז מלך הרוח
למצב רוחי כזה?

דגש המוסר

מוסר - תכונה פנימית עדינה, שוכנת
בנשמה, לבקש את הטוב, את הטוב
המחלטי, להיות בעצמו טוב, להיות דבק אל
הטוב [א קל].

המוסר - הטבת ארצות החיים, אורח הצדקה
והישרות בחיי היחיד והכללי [א ק א כ-ג].

מחנך מילון הראשונים - הרב קר

מוסריות היא, ראשית הכל, תכונה נפשית פנימית של אהבת הטוב, אהבת
הצדק והישר, אהבת הכריות וחפץ הטבתן. האדם המוסרי דבק בכל לבו
ונפשו בטוב, דביקות המהווה את צורת האישיות שלו, עד שבשבילו
להיפרד מן הטוב זה כמו להיפרד מן החיים, כי אין הוא מוצא טעם וערך
לחיים בלי אהבת הטוב והצדק, יחס נפשי זה מתבטא, אחריו כן, בהמוני
מעשים טובים, כמוכן, אבל היסוד העיקרי הוא הלב הטהור, האישיות
הגדולה האוהבת את הטוב וחפיצה בו. לבניין הנפשי הישר מחנכים אותנו
ספרי המוסר. לא להורות לנו מה לעשות היא כוונתם, אלא לחנך אותנו
מה לחשוב ומה להרגיש, להורות לנו כמה עלינו להיות דבקים בטוב
וסולדים מכל רע וכיעור. המוסר הוא חכמה עמוקה ורחבה של תיקון
הנפש, תיקון הרגשות, התכונות ונטיות הלב. המעשיות הטובה, מליאת
החסד לכל, היא תוצאה ראויה ומתחייבת מהתיקון הפנימי, אבל לעולם לא
יכילו המעשים את מידת האור והחיים וקרבת האלוקים, כפי שהלב מכילם.
ערך המעשים אינו אלא כטיפה מן הים לעומת ערך הלב הטהור.

אבותינו צדקו

הקדושה אינה גלחמת כלל נגד האהבה העצמית,
הטבועה עמוק במעמקי נפש כל חי, אלא שהיא מעמידה את
האדם בצורה עליונה כזאת, שכל מה שיותר יהיה אוהב את עצמו,
ככה יתמשט הטוב שבו על הכל, יעל כל הסביבה. על כל העולם,
על כל ההויה.

אורות הקודש § - מאת מוסר הרב